

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИДАТКІВ ЯК БАЗИС ПЕРСПЕКТИВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Досліджено основні тенденції бюджетної політики у сфері видатків як основної умови удосконалення системи управління бюджетними видатками. Проаналізовано структуру видатків бюджетів на різних рівнях та основні напрями використання бюджетних видатків. Розкрито основні заходи державної політики України у сфері видатків залежно від співпраці з МВФ, а також пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів України у сфері програмно-цільового методу та бюджетного планування. Використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, прийоми групування, класифікації та графічного відображення досягнутих результатів. Інформаційну базу дослідження становлять нормативні й законодавчі акти, які регламентують фінансову політику держави, а разом із тим і бюджетну політику; монографічні роботи та статті вітчизняних і зарубіжних економістів у фахових економічних виданнях; матеріали науково-практичних конференцій та семінарів з питань бюджетної політики.

Ключові слова: видатки бюджету, бюджетна політика у сфері видатків, програмно-цільовий метод, структура видатків, макропоказники бюджетної політики, міжнародне співробітництво.

Постановка проблеми. Важливим інструментом державного регулювання економіки мають стати державні видатки. Водночас на сучасному етапі розвитку бюджетних відносин існує необхідність в удосконаленні системи управління бюджетними видатками з метою зростання якості надання державних послуг, підвищення ефективності використання бюджетних коштів та посилення результативності впливу бюджетної політики на динаміку суспільного розвитку. Актуальність дослідження окресленого питання зумовлюється ще й тим, що саме за допомогою бюджетних видатків держава регулює розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту, забезпечуючи оптимальне поєднання економічних інтересів усіх членів суспільства та створюючи при цьому міцний фінансовий фундамент для якісного виконання своїх функцій. Світова практика показала, що саме державні видатки надають потужний імпульс модернізації економіки на основі інноваційної моделі розвитку. Тому наукове дослідження означеної теми є важливим під кутом зору подальшого розвитку державної політики у сфері бюджетних видатків в Україні та функціонування вітчизняної економіки загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання використання державних видатків як інструменту бюджетної політики, їхнього впливу на темпи економічного зростання та суспільного розвитку розглядається у працях зарубіжних учених Р. Дж. Барро, А. Вагнера, К. Сала-і-Мартіна, а також, у світлі нинішньої кризи, активно дискутується нобелівськими лауреатами з економіки Р. М. Солоу, М. Спенсом, Дж. Ю. Стігліцом.

В Україні проблематику розвитку державних видатків і вдосконалення бюджетної стратегії досліджують О. В. Адамик, Л. П. Амбрик, З. С. Варналій, В. М. Геєць, О. П. Кириленко, В. Д. Лагутін, І. О. Луніна, О. О. Молдован, І. Я. Чугунов, Ф. О. Ярошенко тощо. Утім, окреслене питання потребує подальшого вивчення, тому що управління бюджетними видатками має бути раціональним, ефективним та враховувати нові політико-економічні умови країни. Це і зумовлює необхідність постійного системного дослідження означеної тематики, що із врахуванням наявного досвіду та практики дозволить удосконалити як бюджетну політику у сфері видатків, так і систему управління ними.

Мета статті: розглянути теоретичні та практичні засади формування ефективної бюджетної політики України у сфері видатків як базису економічного розвитку в довгостроковій перспективі.

Методологія дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувалися як загальнонаукові, так і специфічні методи дослідження. Зокрема, серед загальнонаукових методів дослідження можна виділити такі:

– сутнісний – застосований для визначення економічної сутності та природи бюджетної політики й державних видатків;

– аналізу – використаний для визначення класифікації видатків і державної політики у сфері бюджетних видатків, а також для вивчення динаміки та структури кожного напрямку за видатками;

– порівняння – дав можливість порівняти досвід у зарубіжних країнах в управлінні видатками державного бюджету з політикою України у цій сфері;

– формалізації – застосований для чіткого фіксування конкретних значень: обсягів видатків Зведеного бюджету, Державного бюджету та місцевих бюджетів України, а також значень коефіцієнтів кореляції й детермінації, рівняння лінійної регресії.

Водночас у дослідженні використано такі специфічні методи:

– історичний – за допомогою означеного методу в роботі було визначено етапи формування та розвитку бюджетної політики у сфері видатків України, а також структуру й динаміку державних видатків упродовж попередніх років;

– кількісний – цей метод застосований при визначенні обсягів бюджетних видатків та їхньої динаміки.

Основні результати. Бюджетні видатки відіграють важливу роль у розвитку країни. Вони є основою забезпечення фінансування військових, економічних, соціальних, культурних та інших програм, створення загальних умов розвитку ринкових відносин, збільшення обсягів кредитування юридичних та фізичних осіб, розвитку міжнародних відносин та інших важливих напрямів діяльності. Суспільне значення використання видатків, адже перш за все за своєю економічною сутністю вони є інструментом досягнення вищого критерію справедливості, полягає у розподілі державних благ з метою досягнення граничного рівня добробуту для кожного члена суспільства.

Ефективність реалізації бюджетної політики тієї чи іншої країни значною мірою залежить від стану виконання бюджету у сфері видатків. Саме тому проаналізуємо найактуальніші питання, які стосуються державної політики, у сфері видатків упродовж останніх років.

Аналіз розподілу видатків державного та Зведеного бюджетів.

У Законі України "Про Державний бюджет України на 2019 рік" було передбачено збільшення видатків державного бюджету, порівняно із затвердженими на 2018 р., на

10,4 %. Водночас видатки державного бюджету, обраховані з використанням індексу-дефлятора ВВП (1,108), тобто без урахування інфляційного чинника, зменшаться на 0,4 %. Передбачений у законі розподіл видатків державного бюджету на 2019 р. наведено на рис. 1.

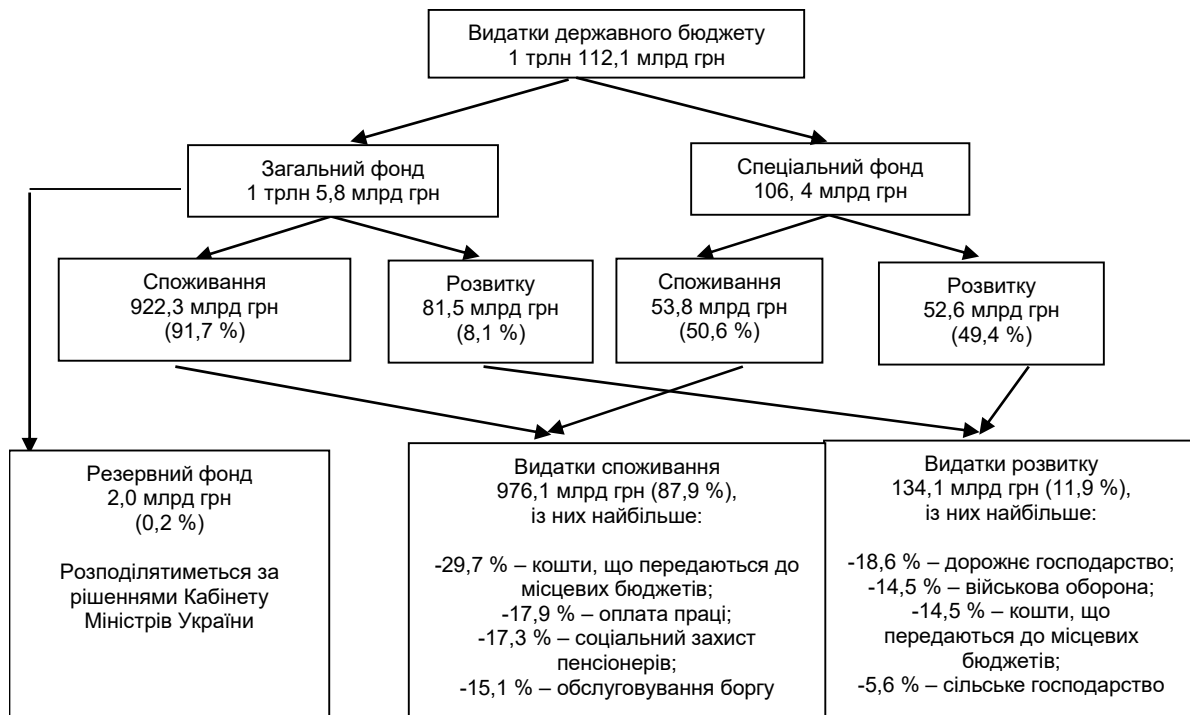

Рис. 1. Розподіл видатків державного бюджету в 2019 р.

Джерело: складено авторами на основі [8].

За оцінкою Рахункової палати, у Законі "Про державний бюджет на 2019 рік" передбачено зменшення реальних, тобто без урахування цінового чинника, видатків державного бюджету.

При цьому передбачено збільшення видатків споживання державного бюджету, порівняно із затвердженими на 2018 р., на 108 млрд 851,1 млн грн, або 12,8 %, насамперед за рахунок зростання видатків на:

- соціальний захист і соціальне забезпечення – на 27 млрд 3,9 млн грн, або 18,1 %;
- громадський порядок, безпеку та судову владу – на 17 млрд 812,3 млн грн, або 17,9 %;
- оборону – на 17 млрд 79,6 млн грн, або 27,1 %;
- обслуговування державного боргу – на 15 млрд 5,0 млн грн, або 11,5 %;
- охорону здоров'я – 11 млрд 616,6 млн грн, або 50,4 %.

Натомість передбачено зменшення видатків розвитку державного бюджету, порівняно із затвердженими на 2018 р., на 6 млрд 182,8 млн грн, або 4,5 %, насамперед за рахунок зменшення видатків на:

- капітальні трансферти місцевим бюджетам – на 7 млрд 815,2 млн грн, або 29,2 %;
- охорону здоров'я – на 1 млрд 598,1 млн грн, або 72,7 %;

- оборону – на 1 млрд 439,1 млн грн, або 5,6 %;
- паливно-енергетичний комплекс – на 1 млрд 382,2 млн грн, або 32,8 % [8].

Загалом у 2019 р. передбачено зростання видатків із Державного бюджету порівняно з показниками минулого року. У структурі видатків державного бюджету відсутні серйозні зміни порівняно із 2018 р. Основну частку займають соціальний захист і соціальне забезпечення, громадський порядок, безпека та судова влада, оборона й загальнодержавні витрати.

Під видатками бюджету розуміють економічні відносини між державою, юридичними та фізичними особами, які виникають у процесі розподілу і використання бюджетних ресурсів, реалізуються в об'єктивних економічних процесах та виявляються за допомогою структурного різноманіття, динамічності й функціональної особливості. Для обґрунтування видатків як відкритої системи вважається за доцільне дослідити її властивості. Саме склад і структура видатків бюджету держави дозволяють зробити висновки та узагальнення стосовно економічного, соціального і політичного стану розвитку країни на певний час. Передусім, проаналізуємо основні макропоказники України за останні роки (табл. 1).

Таблиця 1. Основні макропоказники економічного і соціального розвитку

№	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р., прогноз
1	Валовий внутрішній продукт номінальний, млрд грн	2 982,9	3 457,9	3 946,9
2	Валовий внутрішній продукт реальний, у % до попереднього року	102,5	103,2	103,0
3	Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року), %	113,7	109,9	107,4
4	Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, грн	7 104	8 713	10 129
5	Експорт товарів і послуг, млрд дол. США	53,8	58,2	63,0
	у % до попереднього року	117,0	108,2	108,3
6	Імпорт товарів і послуг, млрд дол. США	62,4	68,5	74,8
	у % до попереднього року	121,2	109,8	109,1

Джерело: складено авторами на основі [16].

Згідно з фактичними даними попередніх років та макроекономічним прогнозом, схваленим Постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 546 "Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019–2021 роки", економічне зростання у 2019 р. забезпечуватиметься, головним чином, за рахунок розширення внутрішнього споживчого та інвестиційного попиту. Зауважимо, що у 2019 р. не планується збільшення

осіб, зайнятих економічною діяльністю. За прогнозом, їхня кількість віком 15–70 років становитиме 16,36 млн осіб, або на рівні 2018 р. Водночас у 2019 р. прогнозується уповільнення темпів зростання реальної заробітної плати із 12,4 % у січні – липні цього року до 6,9 % [16].

Фактичні обсяги видатків Державного та місцевих бюджетів за 2011–2014 рр. (табл. 2.) показують їхню кількісну динаміку та питому вагу у Зведеному бюджеті.

Таблиця 2. Склад і структура видатків Зведеного бюджету України за 2014–2019 рр. (без урахування міжбюджетних трансфертів)

Вид бюджету	Рік											
	2014		2015		2016		2017		2018		2019 прогн.	
	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%
Державний бюджет	299,6	57,3	402,9	59,3	489,3	58,6	566,6	53,6	691,3	55,9	836,1	60,0
Місцеві бюджети	223,5	42,7	276,9	40,7	346,2	41,4	490,1	46,4	546,2	44,1	559,3	40,0
Зведений бюджет	523,1	100	679,9	100	835,6	100	1056,8	100	1237,5	100	1395,4	100

Джерело: складено авторами на основі [14, 16].

Отже, дані таблиці свідчать, що фактичні обсяги видатків Зведеного бюджету в 2014–2019 рр. постійно зростають. Водночас відслідковується тенденція до збільшення обсягів видатків Державного та місцевих бюджетів відповідно. При цьому питома вага видатків місцевих бюджетів у структурі видатків Зведеного бюджету України у 2018 р. становила 44,1 %, що на 1,4 % більше, ніж у 2014 р. У 2019 р. прогнозне значення частки місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті знижується на 4,1 % відповідно.

Видатки державного та місцевих бюджетів за економічною класифікацією в умовах децентралізації.

У рамках реалізації процесів децентралізації фінансових ресурсів особливої уваги потребує розгляд динаміки обсягу видатків за економічною класифікацією: капітальних і поточних видатків. Зауважимо, що відпо-

відно до положень Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції стосовно застосування класифікації кредитування бюджету, капітальними видатками є "видатки, які спрямовуються на придбання основного капіталу, необоротних активів, на капітальні інвестиції, капітальний ремонт; на створення державних запасів і резервів; на придбання капітальних активів; невідплатні платежі, компенсацію втрат, пов'язаних із пошкодженням основного капіталу". Поточні видатки являють собою видатки, які спрямовуються на виконання бюджетних програм та забезпечують поточне функціонування бюджетних установ, проведення досліджень, розробок, заходів та надання поточних трансфертів населенню і підприємствам (установам, організаціям) [15].

Розглянемо динаміку даних видів видатків на рівні місцевих бюджетів (рис. 2).

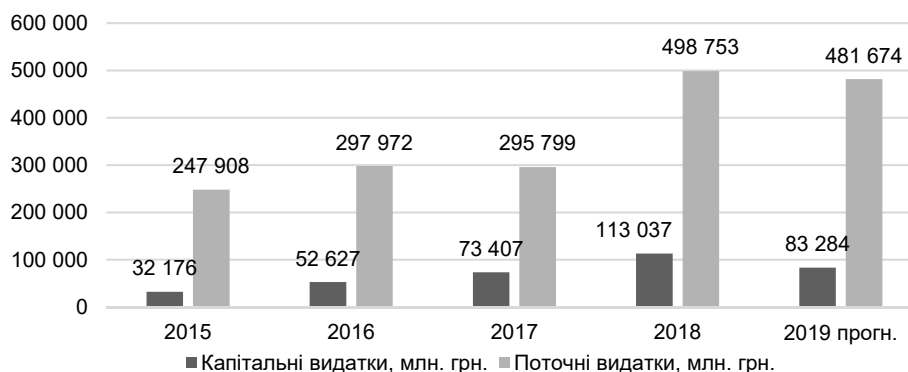

Рис. 2. Обсяг видатків місцевих бюджетів у 2015–2019 рр. у розрізі економічної класифікації видатків, млн грн

Джерело: складено авторами на основі [13, 15].

Отже, як свідчать цифрові показники, у 2015–2019 рр. обсяги поточних видатків місцевих бюджетів превалюють над капітальними (рис. 2). Найбільше значення обсягу поточних видатків було у 2018 р. і становило 498 753 млн грн. За прогнозом, у 2019 р. на капітальні та поточні видатки буде направлено 83 284 та

481 674 млн грн, тобто із загального обсягу видатків 14,7 % – на капітальні та 85,3 % – на поточні.

Динаміке капітальних та поточних видатків державного бюджету за останні п'ять років показані на рис. 3.

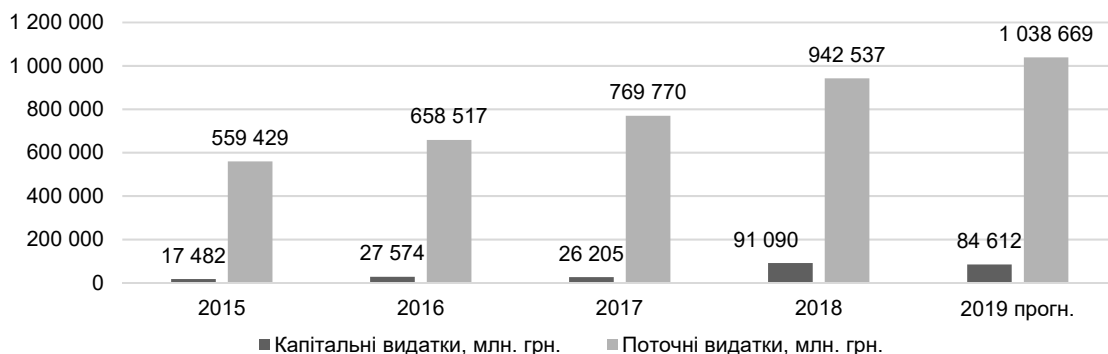

Рис. 3. Обсяг видатків державного бюджету у 2015–2019 рр. у розрізі економічної класифікації видатків, млн грн

Джерело: складено авторами на основі [13, 15].

Отже, на рівні державного бюджету капітальні видатки займають меншу питому вагу порівняно з місцевими бюджетами за аналогічний період. Зауважимо, що значно збільшився обсяг капітальних видатків за результатами 2018 р., коли їхня питома частка становила 9,7 % проти 3,4 % у 2017 р. Проте, уже у 2019 р. знову спостерігається спад обсягу та питомої частки капітальних видатків у державному бюджеті – до 8,1 % при загальному зростанні обсягу державного бюджету на 10,2 %.

Зміни до фінансово-бюджетної політики України у сфері видатків залежно від умов співпраці з МВФ.

У реаліях сьогодення заслуговує на увагу влучно сформовані цілі фінансової політики І. Лук'яненко: "Держава має будувати свою фінансову політику, головним

завданням якої є пошук оптимальної моделі перерозподілу фінансових ресурсів з метою прискорення зростання матеріального виробництва і добробуту населення" [11, с. 3]. А це можливо лише за умови збільшення видатків на стимулювання економічного розвитку держави. У зв'язку з цим доцільним є аналіз змін до фінансово-бюджетної політики України, які пов'язані зі здійсненням видатків під впливом співпраці України з МВФ та наданням фінансування даною організацією як кредитором останньої інстанції. Запропоновані зміни передбачають низку заходів не лише у фінансовій сфері, а також охоплюють такі суспільно важливі сфери, як охорона здоров'я, соціальні виплати тощо. Основні напрями змін бюджетної політики у сфері видатків у зв'язку із співпрацею з МВФ наведено у табл. 3.

Таблиця 3. Заходи державної політики України у сфері видатків залежно від умов співпраці з МВФ

Напрямок	Заходи
Пенсійна реформа	Економія видатків у розмірі не менше 3 % ВВП у довгостроковій перспективі, у т. ч. за рахунок збільшення ефективного трудового стажу для виходу на пенсію
Реформування сектору державного управління і системи оплати праці	Початок середньострокової програми скорочення зайнятості у державному секторі – зменшення кількості штатних працівників на 5 % до кінця 2017 р., і ще на 10 % – до кінця 2019 р. Також до кінця червня 2017 р. буде проведений усеохоплюючий перегляд загальної системи оплати праці у державному секторі, взявши до уваги чинну законодавчу базу з цих питань та її вплив на структуру зарплат, їх скорочення, а також загальний фонд оплати праці.
Реформа сфери охорони здоров'я	Запровадження механізму фінансування сфери надання первинних медичних послуг за принципом "гроші йдуть за пацієнтом". Із початку 2017 р. розпочалось формування близько 100 регіональних лікарняних округів, що підвищить ефективність здійснення видатків у цій сфері.
Реформа системи соціальної допомоги	Посилення контролю за призначенням соціальних платежів і покращення їх адресності з метою мінімізації призначення виплат тим, хто не відповідає вимогам. Можливість створення єдиної бази та централізованого банку даних по всіх отримувачах соціальної допомоги.
Стратегія реформи управління державними фінансами для 2017–2021 рр.	Повноцінне запровадження процесу бюджетування на середньострокову перспективу і стратегічного планування більш ефективного розподілу ресурсів. Запровадження всебічної системи управління фінансовими ризиками, стратегічного планування державних інвестицій, створення "єдиного вікна" для інвестиційних пропозицій і регламентування здійснення проектів.

Джерело: складено авторами на основі [15].

Таким чином, здійснення зазначених заходів передбачає оптимізацію використання державних фінансових ресурсів для зміцнення фінансового потенціалу країни.

Програмно-цільовий метод як ефективний механізм організації бюджетних витрат.

Зауважимо, що сучасний стан функціонування вітчизняної бюджетної системи потребує підвищення прозо-

рості у процесах формування та використання державних фінансів через неспівмірність перерозподілу національного продукту та отриманих соціально-економічних ефектів. Однак, традиційні інструменти підвищення ефективності використання бюджетних коштів практично себе вичерпали. Саме тому з метою підвищення якості надання державних послуг із 2002 р. почалось упровадження програмно-цільового методу (далі – ПЦМ) у бюджетний процес України, який за своєю суттю усуває не-

доліки витратної моделі формування бюджетів та служить ефективним механізмом організації бюджетних витрат, тобто забезпечує досягнення максимального результату з меншими витратами.

Враховуючи недосконалість використання ПЦМ, пропонуємо внести зміни до відповідних нормативно-правових актів України, які регулюють запровадження ПЦМ та бюджетного планування (табл. 4).

Таблиця 4. Пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів України у сфері програмно-цільового методу та бюджетного планування

Нормативно-правовий акт	Внесення змін
Наказ Міністерства фінансів України від 21.01.2003 № 1098 "Про паспорти бюджетних програм"	Удосконалення форми паспорта бюджетної програми у частині запровадження середньострокового бюджетного планування, що передбачає встановлення граничних обсягів видатків на три роки.
Наказ Міністерства фінансів України від 10.12.2010 № 1536 "Про результативні показники бюджетної програми"	Доповнення групи результативних показників показником ефекту, що відображає корисність упровадження програми для розвитку галузі, вплив на соціально-економічне зростання у середньостроковому періоді (п. 4). Також пропонується доповнення наказу вимогами щодо формування оптимальної кількості показників.
Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 № 15 "Про затвердження Примірною переліку результативних показників бюджетних програм"	Доопрацювати у контексті визначення результативних показників, спрямованих на досягнення стратегічних цілей за галузевою ознакою та відповідно до затвердженої стратегічної програми державного розвитку.
Закон України "Про державне стратегічне планування"	Процес поглиблення застосування ПЦМ управління бюджетними видатками в Україні потребує модернізації системи державного стратегічного планування та прогнозування шляхом прийняття даного закону.

Джерело: складено авторами на основі [11, 13].

Отже, звертаючись, зокрема, до такого нормативно-правового акту, як Наказ Міністерства фінансів України від 21.01.2003 № 1098 "Про паспорти бюджетних програм", пропонуємо у паспорті відображати напрями відповідно до завдань і стратегічних цілей. Показники доцільно відображати за завданнями та стратегічними цілями як такі, що відображають результат виконання програми і є предметом моніторингу й оцінювання. Перелік показників доповнено результативним показником ефекту, який характеризує корисність упровадження програми для розвитку відповідної галузі, відображає вплив на соціально-економічне зростання у середньостроковому періоді.

Також пропонується доповнення наказу Міністерства фінансів України від 10.12.2010 № 1536 "Про результативні показники бюджетної програми" вимогами щодо формування оптимальної кількості показників. Пункт 8 пропонуємо доповнити словами "Кількість показників повинна бути достатньою для виконання завдань та не повинна переобтяжувати програму. Кількісний перелік результативних показників може містити: затрат – 2–3 показника, продукту – 2–3 показника, ефективності – 2–3 показника, якості – 2–3 показника, ефекту – 1–2 показника. Оптимальна кількість показників становить 7–15, але залежно від специфіки бюджетної програми їх може бути менше або їхній перелік може бути представлений не за всіма типами".

На сучасному етапі розвитку бюджетних відносин в Україні відбувається подальше удосконалення планування і виконання видаткової частини бюджету України на засадах ПЦМ, і, передусім, як складової системи середньострокового бюджетного планування. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. № 142-р схвалено Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 рр., якою передбачено процес подальшого удосконалення системи середньострокового планування видатків бюджету на засадах ПЦМ в Україні. Згідно із зазначеною Стратегією, основні напрями

бюджетної політики трансформовані у стратегічний документ – Бюджетну декларацію, що включає середньостроковий бюджетний прогноз.

Нововведена модель управління передбачає розширення горизонту бюджетного планування з одного до трьох років, застосування ковзного методу планування та звітування головних розпорядників бюджетних коштів про досягнені результати та плани на середньострокову перспективу. Крім цього, триватиме робота з удосконалення ПЦМ формування видатків бюджету в частині оптимізації бюджетних програм відповідно до стратегічних завдань соціально-економічного розвитку шляхом запровадження комплексної оцінки ефективності та доцільності видатків, метою якої є виявлення неефективних або недоцільних видатків і підвищення ефективності галузевих політик [17].

Крім того, існує нагальна необхідність у впровадженні стратегічного планування в практику діяльності розпорядників бюджетних коштів, що передбачає складання планів своєї діяльності на середньострокову перспективу. Зазначене вимагатиме від розпорядників бюджетних коштів оптимізації своїх видатків, у т. ч. шляхом упорядкування своєї структури та оптимізації кількості бюджетних програм. Розпорядники бюджетних коштів повинні визначити ті бюджетні програми, які не відповідають основним цілям їхньої діяльності та підлягають передачі до сфери управління інших розпорядників.

Для забезпечення результативності бюджетних програм необхідний постійний аналіз можливої економії бюджетних коштів, якої можна досягти протягом запланованого періоду і використати на фінансування інших програм. Цей аналіз є підставою для визначення результативності діяльності розпорядника бюджетних коштів та основою для прийняття рішення про перерозподіл бюджетних ресурсів між розпорядниками бюджетних коштів. Отже, прийняття рішення про раціоналізацію перерозподілу бюджетних коштів між бюджетними програмами можливе лише після проведення аналізу їх результативності та пріоритетності.

Висновки та дискусія. Наше дослідження показує, що політика у сфері видаткової частини бюджету має спрямовуватися на оптимізацію співвідношень між її складовими, забезпечуючи максимальний приріст ефективності з посиленням фінансової спроможності бюджетних інституцій. Структура видатків бюджету має адаптуватися до завдань і цілей на відповідному етапі суспільного розвитку, враховуючи екзогенні глобальні чинники та циклічність економіки. У процесі проведеного дослідження з'ясовано, що найвагомішими напрямками спрямування видатків Державного бюджету України упродовж останніх років виступають: трансферти місцевим бюджетам, поточні видатки, а також обслуговування державного боргу.

З огляду на характер впливу бюджетних видатків на загальну динаміку макроекономічних показників доцільним є збільшення вагового коефіцієнта продуктивних видатків. Особливе значення зберігають особливі продуктивні видатки, що спрямовуються на розвиток інтелектуального капіталу, а до їх складу належать видатки на освіту, охорону здоров'я, духовний і фізичний розвиток, фундаментальні та прикладні наукові розробки й дослідження.

ПЦМ планування бюджету формує систему звітування та оцінювання діяльності розпорядників бюджетних коштів усіх рівнів, забезпечує підвищення прозорості державного фінансового управління, що сприяє створенню умов для розробки довгострокової політики, прийняттю раціонального складу доходів та видатків бюджету на перспективу. Подальших досліджень потребує удосконалення програмно-цільового методу стосовно застосування механізму оцінки ефективності й моніторингу виконання бюджетних програм. ПЦМ планування бюджету формує систему звітування та оцінювання діяльності розпорядників бюджетних коштів усіх рівнів, забезпечує підвищення прозорості державного фінансового управління, що сприяє створенню умов для розробки довгострокової політики, прийняття раціонального складу доходів та видатків бюджету на перспективу. Важливим є використання методологічних підходів до визначення рівня ефективності бюджетної програми на основі системи розрахунку кількісних і якісних показників та оцінювання програми за результатами виконання. Отже, здійснення ефективної державної політики у сфері бюджетних видатків в Україні з метою забезпечення стану рівноваги національної економіки, стабільного розвитку державних фінансів, а також гарантування суспільного добробуту всіх верств населення на належному рівні є пріоритетом для уряду держави.

Список використаних джерел:

1. Адамик О. В. Розмежування понять витрати, затрати, видатки та особливості їх застосування учасниками бюджетного процесу / О. В. Адамик // Наука молода. – 2013. – № 20. – С. 203-209 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/naukovi%20zhurnaly/nauka%20moloda/2013/Nauka%20moloda_20_2013.pdf#page=203.
2. Барро Р. Дж. Экономический рост / Р. Дж. Барро, Х. Сала-и-Мартин. – М.: Бином. Лаборатория знаний, 2010. – 824 с.
3. Валентин Роик. Экономика, финансы и право социального страхования. Институты и страховые механизмы. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 258 с.
4. Варналій З. С. Бюджетний процес в Україні: стан та проблеми інституційного забезпечення: моногр. / З. С. Варналій, Т. В. Бугай, С. В. Онищенко. – Полтава: ПолтНТУ, 2014. – 271 с.
5. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень – вересень 2017 року / В. В. Зубенко, І. В. Самчинська, А. Ю. Рудик та ін.; ІБСЕД, Проект "Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ)", USAID. – К., 2017. – 86 с.
6. Геєць В. М. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: моногр. / В. М. Геєць. – К.: Фенікс, 2007. – 539 с.
7. Державне фінансове регулювання економічних перетворень / І. Я. Чугунов, А. В. Павелко, Т. В. Канева та ін.; за заг. ред. А. А. Мазараки. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 376 с.
8. Закон України "Про Державний бюджет України на 2019 рік" від 23.11.2018 № 2629-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>.
9. Корнієнко Н. М. Аналіз системи планування бюджетних видатків в Україні / Н. М. Корнієнко // Бізнес-Інформ. – 2013. – № 4. – С. 389–393.
10. Кириленко О. П. Програмно-цільовий метод бюджетування на місцевому рівні // Місцеві фінанси : підручник / О. П. Кириленко, А. В. Дем'янюк, А. Б. Кондрашихін та ін. – Тернопіль : Економічна думка THEU, 2015. – С. 145–152.
11. Лук'яненко І. Г. Системне моделювання показників бюджетної системи України: принципи та інструменти. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2004. – 542 с.
12. Молдован О. О. Модернізація системи публічних фінансів та запровадження нової моделі управління / О. О. Молдован, М. Постула // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 2. – С. 35–42.
13. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
14. Офіційний сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/news/435>.
15. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
16. Офіційний сайт Рахункової палати України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/index>.
17. Самошкіна О. А. Бюджетні видатки як інструмент економічного зростання / О. А. Самошкіна // Агросвіт. – 2018. – № 21. – С. 50–56.
18. Стиглиц Дж. Ю. Экономика государственного сектора / Дж. Ю. Стиглиц. – МГУ: ИНФА-М, 1997. – 720 с.
19. Solow R. M. A contribution to the Theory of Economic Growth // The Quarterly Journal of Economics. – Vol. 70. – No. 1. (Feb., 1956). – pp. 65–94.

Received: 21/08/19
1st Revision: 20/09/19
Accepted: 10/10/19

Author's declaration on the sources of funding of research presented in the scientific article or of the preparation of the scientific article: budget of university's scientific project

О. Чеберяко, д-р ист. наук, проф.,
Е. Клекота, экономист

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

БЮДЖЕТНАЯ ПОЛИТИКА УКРАИНЫ В СФЕРЕ РАСХОДОВ КАК БАЗИС ПЕРСПЕКТИВНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Исследованы основные тенденции бюджетной политики в сфере расходов как основного условия совершенствования системы управления бюджетными расходами. Проанализирована структура расходов бюджетов на разных уровнях и основные направления использования бюджетных средств. Раскрыты основные меры государственной политики Украины в сфере расходов в зависимости от сотрудничества с МВФ, а также предложения по внесению изменений в нормативно-правовые акты Украины в сфере программно-целевого метода и бюджетного планирования. Используются общенаучные и специальные методы исследования, приемы группировки, классификации и графические отображения достигнутых результатов. Информационную базу исследования составляют нормативные и законодательные акты, регламентирующие финансовую политику государства, а вместе с тем и бюджетную политику; монографические работы и статьи отечественных и зарубежных экономистов в профессиональных экономических изданиях; материалы научно-практических конференций и семинаров по бюджетной политике.

Ключевые слова: расходы бюджета, бюджетная политика в сфере расходов, программно-целевой метод, структура расходов, макропоказатели бюджетной политики, международное сотрудничество.

O. Cheberyako, Doctor of Sciences (Historical), Professor,
O. Klekota, economist
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

BUDGETARY POLICY OF UKRAINE IN THE SPHERE OF EXPENDITURE AS A BASIS FOR PROSPECTIVE ECONOMIC DEVELOPMENT

The main trends of budgetary policy in the sphere of expenditures are investigated as a basic condition for improvement of the system of management of budgetary expenditures. The structure of budget expenditures at different levels and the main directions of using budget expenditures are analyzed. The main measures of the state policy of Ukraine in the sphere of expenditures are revealed, depending on the cooperation with the IMF, as well as the proposals on amendments to the normative-legal acts of Ukraine in the field of program-target method and budget planning. General scientific and special methods of research, methods of grouping, classification and graphical representation of the achieved results are used. The information base of the research is the normative and legislative acts that regulate the financial policy of the state and, at the same time, the budgetary policy; monographs and articles of domestic and foreign economists in professional economic publications; materials of scientific conferences and seminars on budget policy.

Keywords: budget expenditures, budgetary policy in the sphere of expenditures, program-target method, structure of expenditures, macroeconomic indicators of budgetary policy, international cooperation.

References (in Latin): Translation / Transliteration / Transcription:

1. Adamyk, O., 2013. "Rozmezhuvannia poniat vytraty, zatraty, vydatky ta osoblyvosti yikh zastosuvannia uchasnykamy biudzhethnoho protsesu", Nauka moloda, vol. 20, pp. 203-209, available at: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/naukovi%20zhurnaly/nauka%20moloda/2013/Nauka%20moloda_20_2013.pdf#page=203.
2. Barro, R. Dzh. and Sala-y-Martyn, Kh. (2010), Ekonomicheskyi rost, Bynom. Laboratoryia znanyi, Moskva, Russia.
3. Royk, V., 2012, Ekonomika, finansy i pravo sotsial'nogo strakhovaniya. Instituty i strakhovye mekhanizmy, Alpyna Pablysher, Moskva, Russia.
4. Varnalii, Z.S., Buhai, T.V and Onyshchenko, S.V., 2014, Biudzhetni protses v Ukraini: stan ta problemy instytutsiinoho zabezpechennia, PolNTU, Poltava, Ukraine.
5. Zubenko, V.V., Samchynska, I.V., Rudyk, A.Yu. ta in. 2017, Biudzhetni monitorynh: Analiz vykonannia biudzhetu za sichen-veresen 2017 roku, USAID, Kiev, Ukraine.
6. Heiets, V.M., 2007, Stratehichni vyklyky XXI stolittia suspilstvu ta ekonomitsi Ukrainy, Feniks, Kiev, Ukraine.
7. Mazaraki, A.A. (ed.), 2015. Derzhavne finansove rehuliuвання ekonomichnykh peretvoren, Kyiv.nats.torh.-ekon.un-t, Kiev, Ukraine.
8. Zakon Ukrainy "Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2019 rik", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>.
9. Korniienko, N.M., 2013. "Analiz systemy planuvannia biudzhethnykh vydatkiv v Ukraini ", Biznes-Inform, vol. 4, pp. 389–393.
10. Kyrylenko, O.P. (ed.), 2015. Mistsevi finansi, Ekonomichna dumka TNEU, Ternopil, Ukraine.
11. Lukianenko, I.H., 2004. Systemne modeliuвання pokaznykiv biudzhethnoi systemy Ukrainy: pryntsyipy ta instrumenty, Vyd. dim "Kyievo-Mohylianska akademiia", Kiev, Ukraine.
12. Moldovan, O. and Postula, M., 2014. "Modernizatsiia systemy publichnykh finansiv ta zaprovadzhennia novoi modeli upravlinnia", Stratehichni priorytety, vol. 2, pp. 35-42.
13. Ofitsiinyi veb-sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Ofitsiinyi sait instytutu biudzhetu ta sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen. Available at: <http://www.ibser.org.ua/news/435/>
15. Ofitsiinyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy. Available at: <http://www.minfin.gov.ua>
16. Ofitsiinyi sait Rakhunkovoi palaty Ukrainy. Available at: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/index>
17. Samoshkina, O.A., 2018. "Biudzhetni vydatky yak instrument ekonomichnoho zrostannia", Ahrosvit, vol. 21, pp. 50-56.
18. Styhlyts, Dzh. Yu., 1997. Ekonomika hosudarstvennoho sektora, MHU: YNFA-M, Moskva, Russia.
19. Solow, R.M., 1956. "A contribution to the Theory of Economic Growth", The Quarterly Journal of Economics, Vol.70, pp. 65–94.